

Новата хърватска литература

(По професор Йосиф Карасек)

В последните двадесет и пет години на XIX век хърватската литература достига до голямо развитие. В втората половина на миналия век са забелязват явления подобни на тези в чехската литература.

Чехите приветвуваха появата на Илиризма и основаването на „Матица“ 1842 година. 1848-та година извиква в двата народа големи надежди — бан Елачич е за чехите славянски герой; Кукулевич е десна негова ръка.

По време на Баховската реакция в двете литератури настана застой; и в двете голям дял в делото на народното обновление имат учените. Двете литератури се оживяват през педесетях години и то главно под влиянието на романтизма. Най големия хърватски романист Шеноа прекарва своите студентски години в Прага, гдето той попада в кръжоците на Хале и Неруда. Поколенията на шестдесетях и седемдесетях години, на които се пада жребия да водят политическа борба от един страна с Виена, а от друга с Пеща, се отличават с развито патриотическо чувство. След това техните пътища се раздвояват. В Хърватско през осемдесетях години се явява Шандор Жалски, водител на новото поколение. Това поколение усърдно наблюдава живота на хърватския народ и е склонно към реализъм и натурализъм. В хърватско почват да изучават народа в всичките му проявления на местните условия; околностите на Загреб, равнините на Славония, скалистата Истрия и Босна представляват пробни полета на изучавания. Хърватите почват борба за своята народност от една страна с маджарите, от друга — с италианците. Морското побережие привлича вниманието на хървати и сърби. Джалски застава сред малкото хърватско дворянство, което се отнася с съчувствие към старите илирийци и играе важна политическа роля. Това дворянство — интелигенцията на този народ, дава благодарен материал на хърватските писатели; в изобразяването на този живот писателите проявяват много по голяма самобитност, отколкото в обработката на общочовешки теми. На художествените форми и на обмисления план хърватските писатели отдават повече внимание, отколкото сръбските. Ала за това сръбските писатели имат по изискан